

GINAĆ (440) *vb impf*

inf ginąć (21). ◇ *praes 1 sg* ginę (32). ◇ *2 sg* giniesz (3). ◇ *3 sg* ginie (176). ◇ *1 pl* giniemy (22), giniem (3) *WierKróc, SkarKaz, KlonWor*; -emy (1) *OrzJan*, -emy (1) *WujJud*, -(e)my, -(e)m (23). ◇ *2 pl* giniecie (2). ◇ *3 pl* giną (101). ◇ *praet 3 sg m* ginął (2). *f* ginęła (2). *n* ginęło (3). ◇ *3 pl m pers* ginęli (8). *subst* ginęły (3) *HistAl, LubPs, BudBib*, ginęli (2) *RejJóz, LibMal*. ◇ *fut 3 sg m* ginąć będzie (1). *f* będzie ginęła (1). ◇ *3 pl m pers* będą ginąć(1). ◇ *imp 1 sg* niech ginę (1). ◇ *3 sg* niech ginie (4). ◇ *3 pl* niech giną (3). ◇ *con 1 sg m* bych ginął (1). ◇ *3 sg m* by ginął (7). *f* by ginęła (8). *n* by ginęło (10) [*w tym*: -ęło (2)]. ◇ *1 pl m pers* byśmy ginęli (2). ◇ *2 pl m pers* byście ginęli (2). ◇ *3 pl m pers* by ginęli (6), by ginęły (1) *GórnRozm. subst* by ginęły (6), by ginęli [*zapis*: -eli] (1) *ZapKościer*. ◇ *part praes act* ginąc (5).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

1. *Umierać, kończyć życie; być bliskim śmierci; perire Mącz, Cn; interire Calep, Cn; intercidere, occidere, occubare, occumbere Calep; deperire, desperire, interfici, peritare Cn (151) : RejPs 73; RejKup Ov; Ano day Pánie Boże by ták wżyfcy ginęli/ Nieprzyiaciele twoi co ná wierne moc wzyęli LubPs hhv, G2, Kv marg; Drudzy toną ná wodach/ drudzy w lefiech giną RejWiz 93v, 8v, 59, 175v, 193; Miłtrzu/ nie małz thego ná pieczy iż giniemy [quia perimus]? BibRadz Mar 4/38 [przekład tego samego tekstu Luc 8/24, BudNT Matth 8/26, WujNT], I 358d marg, Deut 2 arg, Luc 8/24; BielKron 113v; W Woynie póspolicie námężniefzy á naczifłtzy rycerze giną Mącz 299c, 105b; ftráciłem nádzieię [...] którą miéwáią przy łobie y Złoczyńcy ná kóniec/ ftoiąc iuz przed fnopem ná plácu: boć y ci drugdy miéwáią co ná ofáték/ czym fye iefzcie iuz ginąc ciełzą. OrzQuin Z, A3v; Prot B2v; RejAp 179v; iáko Spártanki kochály fie wtym/ kiedy fynowie ich fławnie ginęli GórnDworz Z5v; wżákze przy krzywdzye chwały fwey wiele czáfem y niewinnych ginęło w fwiętym gniewie iego. RejPos 198v; BudBib Eccle 7/15, Is 56/19; BudNT Matth 8/25; SkarJedn 248; á on lidzbę [!] onę nágrodził/ ták iáko w woýfće gdy ieden ginie/ drugi/ áby fie rząd niepfował/ náftępuie. SkarŻyw 208; y záłował onych głupich ludzi/ ifz fie do ták fprofney wodi cífnęli y w niey ginęli. SkarŻyw 334, 560; GórnRozm N2; Tyś był ozdobą domu/ niefczeńné mé brzemię: Domu/ który iuz zginał/ ty ofátnie giniefz GórnTroas 53; Calep 551a; WujNT Matth 8/25, Mar 4/38, Luc 8/24; Táki też ftátek w póspolftwie: iáko im krolikowie ich vdádzą/ ták idą y giną. SkarKazSej 695a; Mnodzy [...] Do Kálekutu przez Aráby płyną/ Y częfto giną. KlonFlis D2v.*

ginąc od kogo, od czego (7): *Zal mi iże nie od koniow/ Ale ginę od złych ośłow. BierEz Hv; BibRadz Sap 16/5; y ten wżytek około fzykowánia woýfká poftępek máło iefł pożyteczny zá náfzego wieku/ dla dział/ od ktorých wiele tyfięcy ludzi ginie [prosternantur], ModrzBaz 113. Cf Zwroty.*

ginąc z czego (1): *TEgo kiedy po bitwie ná plác fciąc wiedziono/ [...] rzekł [...] Gdybych ginął z niecnoty/ wierz mi fambych plákał RejZwierz 17.*

ginąc o co (1): *załz nie síłá ludzi/ á nie proftęgo ftánu ginię [!] o kradzieřz/ á czemuřz ich nie záłueicie ták/ gdy ie wiefzła/ iáko ich záłueicie/ gdyby o zábićie mieli dáć gárdło? GórnRozm E3v.*

ginąc prze(z) co (3): *BibRadz Eccli 7/16; Więtfzyć iefł Tiran káždy w zachodney kráinie/ Bo ich tam wielka wielkość przes práktiki ginie. Z fwymi waltzą á fwych krew záwždy przelewaią WierKróc A3v; CzahTr K4.*

ginać czym (8): *RejWiz* 175v *margin*, *Ddv*; *ModrzBaz* 92; A trzęsieniem ziemi ginie siedm tysięcy ludzi. *WujNT* 862; mnoftwo ludzi ginie obżarstwem ábo opilstwem^m. *PowodPr* 71. *Cf Zwroty*.

W przeciwstawieniu: »ginać ... żyć« (4): Iż kto fwowolnie żywie/ też fwowolnie ginie *RejWiz* 175v; *BibRadz Eccli* 7/16; *RejZwierc* 239; By zli ginęli Cnotliwy żyli. *MycPrz* I A2.

Przysłowie: bibl. [*Matth* 26/52] Ktoć mieczem wojuje od miecząc ginie. *CzechRozm* 238.

Zwroty: »ginać przed czasem« [*szyk zmienny*] (2): lepiejci żywota nietrącić á nieginać przed cząłem. *SkarŻyw* 125; Stąd dziwné przypadki płyną/ Stąd przed cząłem ludzie giną. *KochMRot* B3.

»głodem ginać« (2): Iakóź wielé náięmników oica moiego/ ma dofyć chleba a iá głodem ginę [*ego autem fame pereo*]? *MurzNT Luc* 15/17; *BudNT Luc* 15/17.

»by na lepie ptacy ginać« (1): Bowiem my ná fwey woley by ná lepie ptacy/ Bez rozmyśłu giniemy nędzni nieboracy. *RejWiz* 37.

»marnie ginać« [*szyk zmienny*] (12): Dzywnie zawzdy na tym fwiecie fzczyćcie go trapiło Na żonach też y na dzieciach czo marnie ginęli *RejFóz* M3v, Q4; *RejKup* Dv; *LubPs* C2, Vv; *RejWiz* 95v; *RejPos* 75, 321; *RejZwierc* 239; *KochPs* 91; *GosłCast* 26; Drugi gdy wiołem rzekę pod fię gárnie/ Ginie Więc márníe. *KlonFlis* C2v.

»od miecza, mieczem ginać« (3 : 1): *CzechRozm* 238; bywáią rozmáitemi fpofooby od fwych przeciwnikow ściśnieni/ że ztefknice czekáiąc vmieráią/ od mieczá y inemi fpofooby giną [*gladio, vel alio mortis genere perire*]. *ModrzBaz* 92; Iż więcey ludzi od pijańtwa/ niż od mieczá ginie. *WerGość* 226; *OrzJan* 96.

»dla ojczyzny ginać« (1): Śmierć ftráfzna: lecz kto dla ojczyzny ginie, Słodka przychodzi, dla niey każdy fłynie. *KlonKr* E4.

»ginać poginać (a. wyginać)« (2): Oświadczam fię ná was dzifia niebem y ziemią/ ifz ginać poginiećie [*peribitis cito*] rychło z ziemie do ktorey záydziećie zá Iordan ofieść *BudBib Deut* 4/26, *Deut* 8/19.

»od ręki [*czyjej*] ginać« (1): Od ręki iego ginać Gréczyn/ meństwo chwalił *GórnTroas* 33.

»[*jaką*] śmiercią ginać« (2): *RejPs* 66v; iáko márníe zefzli/ iákimi hániebnemi fmierciámi ginęli *RejZwierc* 184v.

»ginać z świata« (1): drugi rátá Woła iákby ginął z światá. *MWilkHist* C4v.

Szeregi: »schodzić a ginać« (1): gdybychmy y my [...] pomyflili fobie [...]/ iáko márníe ludzie fchodzą a częfłto giną że ich ledwe trzecia część w máłych czáfiech zołthanie *RejZwierc* 170v.

»ginać, (i) umierać« [*szyk 3 : 2*] (5): młodzi ludzie nágle y zniebeśpieczeństwem zbáwienia y żywota wiecznego giną/ y vmieráią. *SkarŻyw* 461; *Calep* 550b, [721]a, b[2 r.].

[*Cf znac.* 3.a. *RejZwierc* 161, *SzarzRyk* Av.]

W przen (7) : Tákżec w tym fwieckim pińku giną náłzy chłopi. A kiedy fie więcé namniey tego nádzyewáią/ Vżrzyfz álic po wízy w tym morzu pływáią. *RejWiz* 190; *KochFr* 41; Ręká ná obronę ciálá rádá ginie. *SkarKaz* 669b *margin*.

Zwroty: »głodem ginać« (1): Głodem ginę/ śrzod tey tu ftráfzney puftyni/ Tyś pokarm/ pośilic rácz/ chlebie iedyne. *GrabowSet* 04.

»marnie ginąć« (1): Day mi ná brzeg wypłynąć niech márníe nie ginę/ A z inney mię karz miárey przez mey złości winę. *CzahTr* C2v.

»swym mieczem ginąć« = *wpadać we własne sidła, przytaczać argumenty sprzeczne z własnym twierdzeniem* (1): Atoż tedy łwym mieczem przeciwna łtroná ginie/ y łwym mieczem iáko y Saul łamá łie pobija y przebada. *SarnUzn* D3v.

»na wieki ginąć« (1): Bo zły mniéma/ że włzytek iuż ná wieki ginie/ A dobry práwie w ten čás do portu przypłynie. *KochFrag* 51.

Przen: W pojęciu chrześcijan: być potępionym, nie uzyskać zbawienia; przestawać istnieć (o duszy) (48) : *BielŻyw* 103; *RejPs* 73; Wiele ich ginie tem względem Bo wiem Ludzie iuż tym błędem. I łwíety m nie niedawaią *RejKup* i6; *LubPs* Z5v; Przeładowanie ćierpimy/ ále nie bywamy opułzezeni/ bywamy zrzuceni/ ále nie giniemy. *BibRadz* 2.*Cor* 4/9; *RejAp* 59v *marg*, Ff3; *RejPos* C4v; *GrzegŚm* 51; ten też oświeca łercá náłze/ áby nam ták Ewángelia/ iáko tym ktorzy giną/ zác miona niebyłá. *KuczbKat* 10; *RejPosWstaw* 21v; *CzechRozm* 59v; Boże wzbudz łercá tych/ ktorzy pomoc do te^{go} mogą: áby dułz ták wiele nie ginęło. *SkarJedn* 381, A2, 333, 402; *SkarŻyw* 127, 374; *CzechEp* 100; *NiemObr* 84; *GrabowSet* 12, M3, S3v, T2; Abowiem mowá o krzyżu/ tym ktorzy giną [*pereuntibus quidem*] ielłci głupłt wem: lecz tym ktorzy zbáwienia dołłępuiá/ [...] ielł mocá Bożá. *WujNT* 1.*Cor* 1/18, 2.*Cor* 4/3, 9, 2.*Thess* 2/10, s. 836; Odułł/ Oycze móy/ prołzę/ niewiedzá co czyniá/ Prołzę/ niech w zásłępieniu tym łwoim nieginá. *SiebRozmyłł* H4v; *SkarKaz* 158a, 208a, 384a, b; *SkarKazSej* 665a, 707b.

ginąć od czego (1): bo iáko wołk płynie od ognia/ tákó grzełzni ludzie giną od obliczności Bożey. *HistRzym* 57.

ginąć przez co (1): Strzáłá ołtra/ ielłci pychá/ przez ktorą wiele ich ginie *HistRzym* 56v.

W przeciwstawieniach: »ginąć ... być wybawionym (a. zbawionym) (4), iść (a. przechodzić) do żywota (2), trwać na wieki« (7): Iż więcey ielł tych co giną/ niż tych co będą wybáwieni [*quoniam plures sunt qui pereunt, quam qui salvabuntur Vulg*] *BibRadz* 4.*Esdr* 9/15 [*idem BudBib*]; Nie giną wierni ále ydą do żywotá. *GrzegŚm* 28 *marg*, 28; *RejPosWstaw* 21v; Ty łam trwałz ná wieki/ áleć my wiecznie giniemy [*quia tu sedes in sempiternum, et nos peribimus in aevum Vulg*] *BudBib* Bar 3/3, 4.*Esdr* 9/15; bo ielłelłmy dobrá wonnościá Chriłtułowá Bogu w tych ktorzy zbáwieni bywáiá/ y w tych ktorzy giną [*qui salvi fiunt et in iis qui pereunt*]. *WujNT* 2.*Cor* 2/15.

Zwroty. »ginąć marnie« [*szyk zmienny*] (2): *RejPos* 7; Nie záwieray przedemną drzwi łwoiey owczárníe/ Bo Szátáńłka łzczeká tuż/ nie day ginąć márníe. *GrabowSet* Q4.

»na wieki ginąć« (1): iedno áby ludzie/ wieczne dobrá iáko y on tráciłi [...] y ná nim łię w grzechách vwichłáwłzy/ ná wieki ginęłi. *SkarKazSej* 658b.

Szereg: »ginąć a wniwecz się obracać« (1): iż tego nie baczą/ áni baczyć chcą/ iáko márníe giną/ á iáko łie w niwecz obráczáiá. *RejPos* 7.

a. *O zwierzętach, ptakach, owadach itp.* (10) : Wodą z Ołtu gdy po domu kropiá/ pchły giną *FalZiol* IV 16d, 29a; W wielkim był Alexander wćilłnieniu y łmętku y włzystek zástęp iego/ nie ták łami dla łiebie iáko dla bydłá y inych zwierzát kthore ginęły *HistAl* H4v, M2; *BibRadz* Ps 49/21; *Strum* D2;

Y iákoľki ták: poki niebo grzeie/ Poki wesoła ziemiá roľkofs dawa/ Szczebiećá w domiech/ giná gdy mroz wieie. *GrabowSet* Yv, 03.

ginąć dla kogo [= z powodu kogo] (1): iáko dla złego á ospálego páľterzá giná á obumieráią wdzięczne owieczki *RejAp* 37.

ginąć od czego (1): Komorowie od czego giná *SienLek* S2v.

2. *Pogarszać się, doznawać niepomyślności; abolescere* *Mącz*, *Cn*; *consumi Calep*, *Cn*; *decrescere, intermori Mącz*; *consenescere, deflorescere, dilabi, disperire, emori, exsolescere, exstingui, extabescere, evanescere, intercidere, obsedescere, ad nihilum redire a. recidere a. venire, tabescere, vanescere Cn* (130): *Perdo*, *Tráćę/ Gynę*. *Perdere aliquem Przyprawić kogo o łzkodę o niemoc. Mącz* 92c; *Intermori*, *Zmieram / wźiltek ginę/ wniwecz fie obrácam. Mącz* 232d, 68c, 261d; *Calep* 250b.

a. *O dobrach materialnych: marnować się, niszczyć, tracić na wartości, zmniejszać się, ulegać strwonieniu* (22) : *RejRozpr* E2v; *RejJóz* L4; *Ale* gdzie też niemiernie/ tám y mył y ciáło/ Y dobre mienie ginie y rozumu máło. *RejWiz* 37v; *Gdyż* doczeńne nábycie/ łpołu s ciáłem ginie *RejZwierz* 134; *RejZwierc* [213]; *Częftokroć* w máľuckiey [!] chwili giná [*pereunt*] te rzeczy/ ktore zá dľugi čás/ y wielkimi pracámi były nábyte y otrzymane. *ModrzBaz* 57; iáko wźytkie rzeczy vpadáiące od niemocy y dawnością łtárości giná [*caduca omnia morbo et vetusiate pereunt*] á zacności łwey pirwzey nie záchowuá. *ModrzBaz* 57; *Inne* cíeleľne doľtátki/ z czáłem giná *SkarŻyw* 130; *PudłFr* 6; *niech* twoie cáło zoľtáie/ á náľze *niech* ginie. *SkarKaz* 244b; *SkarKazSej* 705a.

ginąć z czego (2): bogactwem gardzę, bo ono z łzczodroby ginie *BielŻyw* 31; *RejRozpr* G4v.

ginąć komu (3): Iedno nam wieľney chudzinie *Nie* nieľporo wľľedy ginie *RejRozpr* E2; *RejPos* 72v *murgr*, 81v.

ginąć czym (1): *Wáńczoľem* gáie y niezmierne giná/ Láfy perzyná. *KlonFlis* C4.

Przysłowie: *Zle* nábyte/ źle ginie [*male parta male dilabuntur*]. *ModrzBaz* 10v.

Zwroty: »marnie ginąć« (3): *RejPos* 72 *marg*, 83; *Z* cnoty wieczna łławá łľynie/ *A* bogáctwo márnie ginie *KochMRot* A2.

»jako proch ginąć« (1): *Co* Potym iáko proch od wiátru v potomkow ich ginie. *SkarŻyw* 143.

Szeregi »ginąć, niszczyć« (1): á v łákomcá wźytko iáwnie ginie/ wźytko niľczęie/ že czáłem/ iáko ono powiedáią/ niemáľz czym y kotki s kátá wywabie. *RejZwierc* 67v.

[*Cf* *znac.* **2.d.** *PudłFr* 36.]

b. *O zdrowiu i funkcjach fizjologicznych organizmu: gorzej funkcjonować, obumierać, opadać z sił* (9) : *Dla* niedoľtátku ciepła przyrodzonego ktore w łtaroľci ginie *GlabGad* D5; *Bo* y rozum y zdrowie rázem przy tym ginie *RejWiz* 56v; *Mącz* 29b, 437d; *Dwie* źyle w tyle głowy/ z obu łtron/ pomagáią/ kiedy łye głowá czcza widźi áľbo kiedy rozum ginie. *SienLek* 36v; *ModrzBaz* 110; *Oczko* 32; *SkarKazSej* 689a.

ginąć przez co (1): przez vľtáwicźne trápienie/ siła y zdrowie ginąć muľiáło/ ná kończu trzeciego roku/ zá máź łzedłzy vmárlá. *GórnDworz* Aa5v.

[*Cf* *znac.* **2.a.** *RejWiz* 37v.]

c. *O ludziach: padać ofiarą, ulegać ciosowi, nieszczęściu, ponosić szkodę* (28) : *RejRozpr* Hv; *Gdy* był wzięł *Abramowi* Sarę piękná zonę *Srogá* pomłtę za to miał gináľ w każdá łtronę *RejJóz* F7v;

RejKup d3; *Podobieństwą iáko zli giną*. *LubPs* O3v *marg*; *Popfował mię zewfład/ y ginę* [*et pereol*] *Leop Iob* 19/10, *Is* 57/1; *Compositia a Senesco*, *Záftarzam fie/ ftárzeyę fie/ ginę/ niłzczeyę*. *Mącz* 382c; *RejPos* 321v; *Ieflim widział áno kto ginął bez fuknie* [*pereuntem absque veste*]/ *że vbogi nie miał odzienia* *BudBib Iob* 31/19; *Káżdá rzecż fprochniáła niłzczeie/ á iego fprawcá fpołu z nim ginie* [*ibit cum illo Vulg*]. *BudBib Eccli* 14/20; *GórnRozm* C4; *GrabowSet* E4v; *SkarKazSej* 676b.

ginąć dla czego (2): *Dla zbytku á rofpułty ginąć*. *Mącz* 131b; *RejZwierc* 47.

ginąć od kogo (1): *Lecz iáko záłuiemy cnego kreditorá/ Ktory od niewdzięcznego ginie Debitorá* *KlonWor* 75.

ginąć czym (2): *wielé fkrytych/ á tobie pożytecznych rzeczy poznáfz/ y fám siebie ogládafz: gdy wiedziéć będziefz/ cóś iefł/ gđziéś iefł/ [...] czym ftoifz/ czym giniefz/ czym nápráwiony być możefz* *OrzQuin* A2; *GosłCast* 6.

ginąć na czym (1): *Tákci ná wżem fowito ci ożráłcy giną/ Zdrowie trácą máiętność y w złey fławie fłyną*. *RejWiz* 15.

ginąć w czym (3): *á befpiecznie będziefz pátrzał gdy złoŃciwi będą ginąć w vpádkoch fwoich*. *RejPs* 56; *Leop Eccli* 5/13; *GrabowSet* Iv.

Ze zdaniem przyczynowym [iż] (1): *a infzy ginie iż nie (ma) rozfádku* [*qui perit, eo guod non est ei iudicium*] *BudBib Prov* 13/23.

Zwrot: »ginąć marnie« [*szyk zmienny*] (6): *RejFóz* F7; *Iáko fpołu giniemy márnyc k woli fwiátu*. *RejWiz* 106v *marg*, 104; *RejAp* 66; *ále y ludzie márnyc giną/ y kroleŃtwá vpadáią dla tákich fwowolnych żywotow ich*. *RejZwierc* 47, 251v.

d. *O pańŃstwie, ŃpóleczenŃstwie i innych przejawach życia Ńpólecznego: tracić znaczenie, podupádać* (66) : *Nieczuiefzże fię zec iuż Egipt ginie* [*quod periit Aegyptus*]. *BibRadz Ex* 10/7; *Oto PolŃká Pátria náłzá ginie* *OrzRozm* A4; *Oto Ńtan Duchowny ginie/ álbo iuż zginął* *OrzRozm* Kv; *Mącz* 130b, 317a, 382b; *OrzQuin* C4v, *E marg*; *A iż to fzczyra prawdá/ áza nie fłyfzemy Tych poŃpolitych głoŃow/ Giniemy/ giniemy?* *Prot* B2v, B3v; *LeovPrzepSamb* b4v; *WujJud* A4v; *WierKróc* A4v; *Wiefz w PolŃzcze dom NiŃŃickich z dawná piéknyc fłynyc/ Wiefz że iefzycze w potomkach tych zacnych nie ginie* *PaprPan* R4v; *Náftawáią Heretyctwá ále přetko giną* *SkarJedn* 23; *Ták iedná fektá drugá pożeráiąc wżytkyc giną/ á wedle ApoŃtołá fámifię iedząc/ fámifię gubią y nietrwáią*. *SkarJedn* 24,148, [d9]v; *áby fię tym fławá BoŃka w wierze Ńwięte⁸⁰ koŃciołá Kátolickiego RzymŃkiego fzerzyłá/ kácerŃtwá ginęły* *SkarŻyw* A2v; *Cnotá/ dźiélnoŃć/ náuká/ té ná wieki fłyną/ A pieniądze zá czáfem/ miáftá/ y wŃi giną*. *PudłFr* 36; *Táfz [moc] y Niemce podwiodłá/ áby PolŃkę ktora iuż ginie rátowáli* *OrzJan* 107, 96, 109, 112, 122; *gdyz wŃelkié króleŃtwo w fobie rozdziéloné ginie*. *SarnStat* 109; *A nie widzą co ná tym náleży/ áby y koŃcioł miał dobre káplány/ y oyczyzná dobre fáfíády/ y domy áby nie ginęły*. *SkarKaz* 420b, 40a; *ábyŃcie o tym myŃlili y rádzili/ iákoby lud wżytek nie ginął* *SkarKazSej* 664b, 659a, 662b, 669b, 685a, 688a; *KlonWor* 55.

ginąć dla czego [= z powodu czego] (2): *odpuŃzczay ieden drugiemu/ á dáruy krzywdy fwoie oyczyznyc: áby dla niezgody wáfzey nie ginęłá* *SkarKazSej* 661á, 696a.

ginąć prze(z) co (7): *A prze náłz włáfny pożytek Ginie poŃpolity vżytek* *RejRozpr* F4; *Diar* 33; *OrzRozm* A; *Z niey práwyc iák z Ńtudnice ty niłzcžęŃŃia płyną/ Prze ktore/ namocnięfzyc PáńŃtwá*

często giną. *Prot A2; BielSat N4v; Widamy też/ że niektórych śláchectwo/ prze vboſtwo y niedoſtátek máiętnoſci/ álbo ginie [vel interire] ábo fię ná fwem mieyſcu niezoſtawa ModrzBaz 57; SkarKazSej 688b.*

ginać czym (11): OrzQuin D4; Kácerſtwy Krolowie y páńſtwá giną. WujJud 16v marg, Mm4v; KochTarn 73; że y Turek wiáre fwą ſtrzyma/ którą iáko ſam Wáſzá Król: M. baczyłz ginie ſwiat wſzyſtek? OrzJan 116; A widząc iż Neapolim y drugie nád morzem leżące prowinciae/ témi częſtými wytarczkámi giną OrzJan 128, 31, 96; áby wolnoſciá ſwoiá nie ginęli/ á niewoley obcych pánow ná fię nie przywodzili. SkarKaz)(2v; SkarKazSej 663b, 675b.

ginać w czym (2): A przeſto zwielkim zálem pátrząc ná ten lud vbogi/ ktory w ſwey flepoćie ginie/ mowię do Pána Bogá KrowObr 80; SkarKazSej 665a.

W porównaniu (1): iż iáko nádęte wáły/ im fię wyżſzey pyſzniące fię podnoſzą/ tym więcey zelzeni/ iákoby fię w lekkie piány roſpuſzczáiąc giną. WujNT 836.

W charakterystycznych połączeniach: ginie (ginać) dom (2), gniazdo, herezyja (heretyctwo) (3), kacerstwo, korona, krolestwo (7), krolowie (2), krzeſcijańſtvo (2), lud (4), ojczyzna (2), pańſtvo (5), patryja (2), Polska (korona) (4), Republika, Rzeczpospolita (2), sekta, stan, ſzlachectwo, ſwiat.

Zwrot:»marnie ginać« (2): OrzQuin E; SZkodá że nam to gniazdo iuż ták márnie ginie/ Bo prze pocźciwe ſpráwy z dawná pięknie ſłynie. PaprPan Z2v.

Szeregi: »ginać a niszczyć« (1) : ROzplódził ſie Turecki Lud/ [...] iż iuż nie przydzie mu ná inſzą/ iedno ná doł ſchodźić/ ginać [!] á niſzczyć BielSpr 58.

»obalać ſię i ginać« (1): y przetoż fię mieniá y prędko fię herezye obaláią y giną. SkarKaz 242a.

»umierać i ginać« (1): IEſt y druga chorobá kroleſtw/ dla ktorey vmierác y gináć muſzą SkarKazSej 696a.

»ginać i upadać« [szyk 2 : 1] (3): OrzJan 30; Kroſtwá giną y vpadaią. SkarKazSej 664a marg; bo ináczey bez tákicy zgody muſicie wſzyſey vpádác y ginać. SkarKazSej 677b.

3. Przepadać, znikać (przeſtając iſtnieć lub ſtając ſię niewidocznym); być nietrwałym; deperire, inventerescere Mącz; disperire Calep; interire Cn (97) :

a. O zjawiskach fizycznych (57) : AMPulla. To ieſt piana nádęta iáko bańka: to ieſth dwoiaka/ iedna kthora nie trwa długo/ ale natychmiał po vmokrzeniu: ginie. *FalZioł V 8; Y iáko ony rzeki ktore z Ráiu płyną/ Dziwnemi odnogámi záfię w morzu giną. RejWiz 45, 64v marg, Dd4v; Aby doſwiádczenie wiáry wáſzey dáleko drozłze niź doſwiádczenie złotá ktore ginie [auro ille perduto] BibRadz Petr 1/7; Deperit sapor, Wietrzye/ Ginie ſmák. Mącz 105c; BudBib 4.Esdr 11/20; nábiérayże záſie Staw/ wſrzyłz żeć w ónym mieyſcu Wodá nie będzie ginęlá. Strum O2v, O2v; SkarJedn 345; Oczko 9v, [43]v; kazał im teſz wprowadzić [...] káżdego zwierzęciá y ptáſtwá po parze/ dla rodziáiu áby nieginęły SkarŻyw 270; CzechEp 19; Lodownie [...] máią bydź opátrowáne: áby lod nie ginął/ á ná czás zimie był chowan. GostGosp 70; Phil H3; WitoſłLut A4v; Acz Bozkie ciáło iego nie zábiya fię áni trawi/ iednák w oſobách zábićie fię vkázuie/ y w ſtrawieniu/ oſoby chlebá y winá giną. SkarKaz 157b; y kropłá wody bez drugiey hoyney wody/ rychło ginie. SkarKaz 676b.*

ginać z czego (1): BYwáią teź w Stáwiách albo w Sadzáwkach Póniki/ kthórémi Wodá z Stáwu ginie Strum O.

ginać w co (2): Wodá z niey oná fliczna iáko kryfztał płynie/ A wnet tuż nie dáleko záfię w zyemię ginie. *RejWiz* 34, 35.

ginać czym (2): *SkarŻyw* 520; A nákoniec/ áby ná cześć [*ofiara*] P. Bogu ginęłá/ ábo zábićim/ ábo fpalenim/ ábo ftrawieniem y iedzeniem. *SkarKaz* 157a.

W porównaniach (8): Iako dym ginie/ tak y oni niechay zginá *WróbŻolt* 67/3; *LubPs* Zv; Gdyż nádzyeia niewdzięcznym práwie iák lod ginie *HistLan* F4; Tákże y ci náfzy záziębli pánowie/ co nam máło nie rowno s tym fniegiem giná. *RejZwierc* 161; Czáfy náfze iáko płyná/ A iáko mgłá z wiátrem giná *RejZwierc* 232v; wfyfy/ którzy śmieiá Vpór wieść przeciw tobie/ do czyfta zniřczyę. Ták zniřczyę iáko dym ná powietrzu ginie *KochPs* 96; Ták wfytko ginie co vžná poddáni/ Iáko wodchláni. *KlonFlis* C4; Z Wfitydem poczęty człowiek/ vrodzony z boleřciá/ krotko tu ná ťwiecie żywie/ [...] Ginie/ od Słóncá iák ćieñ opuřczyony. *SzarzRyt* Av.

W przeciwstawieniu: »ginać ... trwac« (2): Spráwuyćie nie then pokarm kthory ginie/ ále ktory trwa [*gui perit, sed qui permanet*] ku żywotowi wiecznemu *Leop Ioann* 6/27; *WujNT Ioann* 6/27.

Szeregi: »niszczyć a ginać« (1): [*potoki*] Vdáváiá fię iná drogá/ y niřczyę á práwie giná [*ascendent in nihilum et peribunt*]. *BibRadz Iob* 6/18.

»rozpływać się i ginać« (1): [*potoki*] Vdáváiá fię iná drogá rozpływáiá fię wniwecz y giná [*ascendent in nihilum et peribunt*]. *BudBib Iob* 6/18.

W przen (2) : Nietylko wdźięcznie przyiáł, [...] y w fzáty nowé [...] ták go przyodział, vbrał y ozdobił, że y oné AEgyptkié choć królewskié iedwabné, vftápic y ginać muřzá. *GosłCast* 4; *RejZwierc* 235v.

α. *O symptomach chorobowych i fizjologicznych organizmu ludzkiego* (14) : kroftki kthore bywaiá w działłach w vćiech: giná *FalZioł* V 60v.

ginać dla czego [= z powodu czego] (2): Też mowę ftraczoná przywraca ktora ginie dla paraližu albo apoplexijey *FalZioł* I 63c, V 18a.

ginać od czego (10): Theż plařtr vczyniony fthego ziela/ [...] ma mocz iřz giná od tego brodawki. *FalZioł* I 49c; tym oleykiem pomařezł fwierzb albo krofty grubo/ giná od tego *FalZioł* I 124d; Potym zmieřzay ty foki z ięczmienná mąká [...] Ginie goráčzka od tego. *FalZioł* V 41, I 61c, 119b, 127d, V 60v, 89; *SienLek* 46v, 158v.

Szereg: »wysychać i ginać« (1): Przydawa fie też czáfem: iřz mleko matcze wyfycha y ginie *FalZioł* V 36.

β. *O odpływach morza* (3) :

W przeciwstawieniu: »ginać ... rość« (3): morze kthore v Wenecyey wedłóg fwego przyrodzenia fześć godźin ginie a fześć godźin rořcie w iednę miáre *BielKron* 452, 452 [2 r.].

γ. *O zjawiskach optycznych* (2) : *KuczłKat* 90; fłóncá twarz iáfnégo/ Promieñ tráci: iuř ginie iáfność ťwiátlá tégo. *GosłCast* 19.

b. *O pojęciach abstrakcyjnych* (40) : [*kwiatki*] Maiá być zbierany gdy miefiáčza przybywa, Bo gdy iuř miefiáčz z chodzi: w nich też mocz ginie. *FalZioł* V 118; *RejWiz* 173V; Bowiem dobrych fpraw chwálebny vżytek/ y ktory nie ginie [*non coneidat*] korzeñ mądrořci. *Leop Sap* 3/15; *RejZwierc* 110; *Mącz* 407d; *SarnUzn* E4v marg; *BudBib EccU* 20/13; BA y tym fmás nie ginie do Rycerřkiew fpráwy/

Ariŧtodeus mężny káždy s tych ieŧt práwy. *PaprPan* Z3; *ModrzBaz* 82v; Wízytek naród niechay miecz rázem powinié/ A ich imie niech z nimi poŧpołu ginie. *KochPs* 168; A krol wiedząc obyczay iego/ przyzwáć wnet piŧarzá kazał/ áby ono co mu przyŧzło do głowy/ nie gineło [!] *SkarŻyw* 202, 36, 305; *ReszPrz* 112; *Calep* 331b; *GostGosp* 140; Skąd rękę weźmiesz/ ŧwiątobliwość ginie/ Gdzie ty nie rádźisz/ tám rozum nie ŧynie *GrabowSet* I2v, P3; *SarnStat* 1067; *SkarKaz* 383b, Oooo2a; Bo gdy boiaźń Boża ginie/ y wŧtyd vpada *SkarKazSej* 659a, 674b, 688a.

ginąć dla czego (1) [= z powodu czego] (1): Dla páná brzuchá páná thák hoynego/ Siłá nam ginie czo ieŧt przyŧtoynego. *RejZwierc* 218.

ginąć od czego (1): á gdy iego ŧok w leieŧz do wody a to daŧz pić/ wŧzythki czari od bydła giná precz *FalZioł* I 113c.

ginąć czym (1): czym dobré obyczáie y ŧpráwiedliwość miéędzy ludźmi częŧtokroć giná *SarnStat* 915.

ginąć za czym (2): káždy z nas widzi/ iż táńcowánie thákowe pochodzi z wydwarzánia/ zá którym grácia ginie. *GórnDworz* E7v; *GórnRozm* K3v.

W przeciwstawieniu: »ginąć ... wszczynać się« (1): záczym ginie chwałá Boża/ a roźlanié krwie wfczyna ŧie [*divinus deperit cultus et sanguinis effusio oritur JanStat* 843] *SarnStat* 4.

W charakterystycznych połączeniach: ginie (*giną*) *biesiada, chwałá* (2), *chytrość, czary, cześć* (2), *graeyja, imię, męŧstwo, moc, możność, nadzieja, nauka* (2), *niezgoda, prawda* (2), *ŧławna rzecz, ŧłowo, ŧłużba, smak, ŧprawiedliwość* (4), *ŧzczyrość, ŧwiątobliwość, wdzięczność, wiara, zapłata*.

Zwroty: »z oczu (a. oka) ginąć« (3): *Calep* 375b; A z czáfem/ ládá chorob władze ŧzkodzą/ Prozną ozdobe/ co ŧkoro ŧię ziáwi w lot z oczu ginie *GrabowSet* X, B2v.

»marnie ginąć« (4): Widziŧz iż márníe ginie ŧwiéta ŧpráwiedliwość. *RejWiz* 172v, 173; *RejPos* 322v [2 r.].

Szeregi: »ginąć i gasnąć« (1): y oná ŧzczyrość [...] ginie zá tym/ y gáŧnie nie bez ohyzdy temu/ ktho iá tłumí. *GórnDworz* E8v.

»niszczeć abo ginąć« (1): A iż ŧłowo Boże [...] godne ieŧt tego/ áby ludźiom z pámiéći nie wychodziło/ áni z ludźmi niŧzczałó ábo gineło *NiemObr* 71.

α. *Wypadać z rachuby* (1) : od tád táki rok niebédzie/ áż kiedy piŧáć będą/ Anno Domini 2000: á potym/ co ŧto lat/ ieden ginąć będzie *Oczko* 30.

4. *Upływać, mijáć, przemijáć* (23) : *SeklKat* A2; *RejRozpr* K3; Bo to co oczy widzą wŧzytko s czáfem minie/ Iedno ŧławá poczciwa tá nigdy nie ginie. *RejWiz* 1 v, 192; *RejZwierz* 65, 124; *RejPos* 9v; *RejZwierc* B4, [21³]v; á pámiątká ich niema ginąć y v potomŧtwá ich [*et memoria eorum non desinet a semine eorum*] *BudBib Esth* 9/28; A tho co my wedle dowcípú náŧzego czynim/ by nawárowniéy/ by namíŧterniéy/ leći/ á zá czáfem ginie. *Oczko* 2v; ktorzy ludzie mężne y záŧłuźone rzeczypoŧpolitey áby ich pámiéć nieginęłá/ obrázy/ piŧmy/ y ŧławieniem potomkom podáwali. *SkarŻyw* A5v; *ArtKanc* R19; *ZawJeft* 21; Miłość nigdy nie ginie [*caritas nunquam exedit*] *WujNT* 1.*Cor* 13/8; ŧpráwy ludzkié/ które zá láty giná [*qui vetustate eadunt JanStat* 841]/ y zá czáfem z pámiéći wypadáią *SarnStat* 1066; Pátrż iáko ginie brodoŧzedna Zimá/ Roŧkwitła Wioŧná tá tego przyczyná. *GosłCast* 69.

ginać czym (1): [*moc*] w naśieniu łtawienia y święcenia kápłáńłkiego zołtáie/ y śmiercią Apółtołow y innych po nich idących nie ginie *SkarJedn* 50.

W charakterystycznych połączeniach: ginie chłuba, czas (3), miłość, młodość, moc, możliwość, pamiątka (2), pamiętać, sława (5), sprawa; ginać z(a) czasem (3), za laty.

Fraza: »czas ginie« = tempus abit Mącz (3): á ták rołpomniawłły łie ná to krocey niż trzebá nam mułłá ginać czáły náłłe. RejPs 135; Mącz 104c; RejZwierc 227v.

Zwrot: »marnie ginać« (1): Włzák widzłłz íáko s czálem márnne włzýtko ginie RejWiz 32.

»na wieki wiekom ginać« (1): Nam gdy raz młodość minie/ Iuż ná wieki wiekóm ginie KochPieś 16.V

5. Gubić się, zawieruszać się, być straconym ukradzionym, przeniesionym w inne miejsce (9) : Komu łie łwe máłło widzł/ Cudzego łie brác nie włtydzi: Ale tákne rychłło łpłynie/ Bo przy cudzym włáłne ginie. *BierEz* K3v; Íłch powyedział yłch Thalierzse paniczewłkie, kthore gineli Zyanem wolkyem nagradzał panłkimy, skthorich herbi łzczieracz dawali. *LibMal* 15491149v; *UstPraw* 13v; Ia rádżę noś thu po trolze/ Bo tu łporo ginał grołze. *RejZwierc* 237v; Do łádunku wory dobre máią mieć: bo żyto pfuią. á by im nie ginęły/ ma káždy mieć znák ná nim łwoy ołobny *GostGosp* 90; Prołł potym Kanclerz oSrebro PP. Batorych aby im nie gineło gdyz to Oica y Przodkowich włásne *ActReg* 26; *ZapKóscier* 1588/79; Zeby wđdy po ich śmierći ćiałá nie ginęły: Ale w tym tu ogrodźie twym odpoczýnęły *KlonWor* 81.

ginać czym (1) : á włęcey im gineło kráđżeniem rzeczy [eis perditum fuerit rerum ablatione]/ niźli zábijániem przyaciól. ModrzBaz 78.

6. Nie dochodzić do skutku, nie być zrealizowanym (4) : íż wedle zwyczaju pospolitego nie są opatrzeni na strawę od KJM. A tak prosili, aby w tym KJM napomnieli pro officio suo, a przyczynili się, aby to im i na potym drugim nie gineło *Diar* 32; A íełliby kthory s tych to Sądow przypadł ná dzień łwięty/ tedy on Sąd iuż ginie. *GroicPorz* iv.

ginać dla czego [= z powodu czego] (1): tám iuż wyłóżony Sąd dla wielkiego Sądu Burgráblłkiego ginie GroicPorz 1.

ginać kim (1): A Íż woienney łłżby nie máłło Woyłkimi ginie [Tribunatibus non parum decedit JanStat 125]: włzýłtki té/ kłóre łą po roku 1538. vczynioné/ pfuiemy SarnStat 234.

7. Iść na marne, na nic się nie przydać (12) : ízebyłmy tak na namniełszy czas/ íako na żywot y na zdrowie bacność mieli/ ízeby nam nic niepożyteczne nieginęło *KwiatKsiąż* L4; Wiele nam żywotá ginie/ pokółmy dziećmi/ á nic nierozumiemy *SienLek* 11; *SkarJedn* 380; *SkarŻyw* 497; *WujNT* 325 *marg*; Miłowáciem chćiał cześć twoię y pożytki twoie/ áby praca y wylanie drogiey krwi twoiey ná nich nie ginęło. *SkarKaz*)(3).

ginać za czym (1): Zá tymi trzemi rzeczám/ tobie náuká Boża ginie SkarJedn 357.

Fraza: »czas ginie« (4): W opillłtwie czás márnne ginie počćiwemu. RejZwierc A6v, 62v, 238v; przeto zábíégáiąć temu/ áby czás v łádu márnne nie ginał/ y ludźie łie nie łzkodźili SarnStat 808.

Zwrot: »marnie ginać« (4): Widząc yák tve łtánowyenya tu márnne ginęły LubPs bb5v; RejZwierc A6v, 62v; SarnStat 808.

8. *Tracić ważność; być skasowanym, anulowanym (6)* : *StryjKron* 612; tedy tákové Stároftwá Exekuciiéy Státutu Króla Kázimiérzá bydź podległémi znáyduiemy: to ieft/ że Summy ná nich zápiłánó ginąć máią. *SarnStat* 336; *KlonWor* 25.

ginąć przez co (1): Izláhectwo ginie przez odmienné [!] obyčzáiów y condiciy Szláhectwu przeciwnych. *SarnStat* 236.

ginąć czym (2): Vrząd nie ginie grzechem śmiertelnym *SkarKaz* Oooo2d. Cf *Zwrot*.

Zwrot: »dawnością ginąć« = *ulegać przedawnieniu (1)*: Rzecz krádziona dawnością nigdy nieginie. *GroicPorz* ee.

*** *Bez wystarczającego kontekstu (8)* : *Occido*, *Ginę/ Zachodzę/ też vmieram. Mqcz* 29b; *Concido*, [...] *Ginę. Mqcz* 29b, 105c [2 r.], 113c; *Depereo* – *Ginę, niłzcieię. Calep* 307b, 549b, 778b.

Synonimy: **1.** *gubić się, schodzić, umierać, zachodzić, zdychać*; **2.** *niszczyć*; **3.** *przepadać, znikać*; **4.** *upływać*.

Formacje współrdzenne: *poginać, przeginać, wyginać, zaginać, zginać*.

Cf **GINACY, GINIENIE**